

गोधमिजविजनिष्ठातशिक्षिताः वैज्ञानिकः कृतसुखः कृतीकुश
 लः इत्यपि ॥ जानीयानाम् ॥ ॥ १०१ ॥ स्मरुत्तरयंदेव्याद्युपुंगवर्षभकं
 जगः ॥ सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः ॥ ॥ श्रेष्ठयानाम् ॥
 यज्ञः सवेरधरोभागः सप्ततंतुमैखः क्रतुः ॥ ॥ यज्ञयानाम् ॥ ॥ मिथुः
 रा३ परिव्राट् कर्मंदोषार्थं यमि मत्करा ॥ ॥ कोगिनयानाम् ॥ ॥ व्यवयो
 ग्राम्यधर्मश्च मैथुनं त्रिधुवनं रतं ॥ ॥ मैथुनयानाम् ॥ ॥ उत्तमं गं शिरः
 शीर्षं मूर्ध्ना नामस्तकोत्थि ॥ ॥ शिरयानाम् ॥ ॥ प्रवयाः स्थविरेव

यं रिक्थं मृकथं धर्तवसु ॥ हिरण्यं द्रविणं शुभ्रं मधुरं विभवा अपि ॥ ॥ धनया
 नाम् ॥ ॥ धृतेर्हि क्षवेदी किं वो ॥ क्षधृते द्यूतकृत्समाः ॥ ॥ जुवायानाम् ॥ ॥ देवदि
 क्षभागधेयं भाग्यं स्त्री नियतिर्वधिः ॥ ॥ भाग्ययानाम् ॥ ॥ याषाणः प्रस्तराग्रो
 पलाश्मन्तः शिला छत्रं ॥ ॥ लोहयानाम् ॥ ॥ पटलं छदि ॥ ॥ घोलयानाम्
 ॥ ॥ कपाटं अरुं ॥ ॥ खाया रोको ॥ ॥ आरोहणं स्थासो यानं ॥ ॥ स्वाहा
 नेयानाम् ॥ ॥ निःश्रेणिस्त्वधिरोहणी ॥ ॥ सिंघास्वाहने ॥ ॥ संप्राज्ञनी शोध
 नी स्यात् ॥ ॥ नुपियानाम् ॥ ॥ स्त्री दार्ढरं प्रतीहार ॥ ॥ रोकायानाम् ॥ ॥

पुष्पांशालोऽष्टजोरस्त्रियां॥ ॥ मुनियाम्हे॥ ॥ रसजा रसना जिह्वा॥ ॥ मेघाना
 म॥ ॥ ललाटं मलिकं गोधिः॥ ॥ हातिका॥ ॥ तनूरुहं लोमं गेप॥ ॥ संघा
 नाप॥ ॥ केयूरं मंगदं॥ ॥ पायसं वाजुवंद॥ ॥ घादं गंदं तुलाकोटिं प्रीतिं तैत्त
 पुरोऽस्त्रियां॥ ॥ हंसकः घादकठकः॥ ॥ घंगलायानाम॥ ॥ क्षौद्रं दुकूलं॥ ॥
 घाटयाम्॥ ॥ लोचनं तयनं नेत्रं ईक्षणां वधुरक्षणी दृग्दृष्टिः॥ ॥ प्रिखायानाम॥
 अश्रुनेत्रांशु रोदनं वासप्रसुव॥ ॥ खोवियानाम॥ ॥ कर्णशब्दग्रही श्रोत्रं श्रुति
 स्त्रीश्रवणं श्रवः॥ ॥ मूत्रपोतयानाम॥ ॥ अघांगौ नेत्रयोरंतौ॥ ॥ प्रिखायाकोत॥ ॥

टुबुका धेवा मुद्रा मोहर

शमश्रु ग्वाच

वरु कायनेसं

तातसुजनकः पिता॥ ॥ ववुयानाम॥ ॥ तातः पितरि पुत्रे॥ ॥ मातुर्भ्रातानुमातुलः॥ ॥ घातु॥
 मातुलानीनुमातुली॥ ॥ सतेजु॥ ॥ सैरक्षीयरदेशस्थ॥ ॥ मेवयावाकरियाकाप्रिता॥ ॥
 किंकिणीक्षुदघंटिका॥ ॥ विकिजीलघंट॥ ॥ मृगनाभिर्भृगप्रदकस्तूरी॥ ॥ कस्तूरीमा
 नाम॥ ॥ कानीनः देघायनः व्यासः कृष्णः॥ ॥ व्यासयानाम॥ ॥ सौरिः वसुदेवः कृष्णजनकः
 आनकदुन्दुभिः॥ ॥ वसुदेवयानाम॥ ॥ श्यालसुप्रातरयव्याः॥ ॥ संसदाजु किजा॥ ॥
 जामातादुहिनुः पतिः॥ ॥ जीतवा॥ ॥ पिनुर्भ्रातापितृव्यः स्यात्॥ ॥ कका॥ ॥ स्वापिनेदि
 वदेवते॥ ॥ किजाभोत॥ ॥ स्वस्त्रीयो भ्रातिनेयः स्यात्॥ ॥ प्रिनाप्रवा॥ ॥ प्रत्यक्षः स्यादेदि
 यकं॥ ॥ घनेदुग॥ ॥ अप्रत्यक्षः प्रतीक्ष्यं॥ ॥ खनेमेदुग॥ ॥ साधारणं नुमातान्यः॥ ॥

एकैयानाम् ॥ एककी त्वेक एककः ॥ आकाशः ॥ संकीर्णं संकुलाः कीर्णः ॥
 स्वाकरवकलः ॥ विसृतं विसृतं ततं ॥ व्यापः ॥ उक्तं भाषितं उदितं जल्पितं आ
 ख्यातं अभिहितं लपितं ॥ ध्यायतागु ॥ भिन्नार्थका अन्यतरः एकस्त्वन्य इत
 रावपि ॥ मेवगु ॥ आदि पूर्वः पौरस्यः प्रथमा तावत् ॥ हायां ॥ एकता
 नोदनन्यवृत्तिरेकाग्रिका यतावपि ॥ अयेकसर्गः एकाग्रोऽयेकाग्रगतोऽपि सः ॥ ए
 कचित्तयानाम् ॥ दुर्मना विमना अन्तर्मना ॥ प्रतिस्तिद्विजुव ॥ हर्षप्रालो वि
 कुर्वाणः प्रमता हृष्टमानसः ॥ हर्षमनजुव ॥ अवाविः सूकः ॥ लाघेयानाम् ॥
 मनोजवः पितृसंनिभः ॥ ववावोवर ॥ अधिकार्द्रः सद्युधिः ॥ अतिसंघतिद्व

॥ ५ ॥

॥ ॥ मन्युदर्थः क्रोधः दुःसहः ॥ कोपयानाम् ॥ भुक्तः भुप्रः भुविः श्वेत
 विशदः श्वेत पाण्डुरः ॥ अवदतः सितो गौरः ॥ वलक्षो धवलो र्जुतः ॥ तोयूया
 नाम् ॥ पीतो गौरः हरिदुभः ॥ यालाशो हरितो हरितः ॥ ह्यासुयानाम् ॥
 रोहितो लोहितो रक्तः शोणः कोकनदध्विः ॥ ह्याउयानाम् ॥ दृष्टोती
 लाः सितश्यामः कालश्यामः लम्बेवकाः ॥ शुकयानाम् ॥ साम्बलरोजो
 तिष्ठिः कोदैवजगणकावपि ॥ जोसियानाम् ॥ स्यात्तं देशहरो हृतः ॥
 हृतयानाम् ॥ अथमित्रं सखासुहृत् ॥ इष्टमित्रः ॥ मंत्री धीमवि

वोऽमात्यः ॥ ॥ मंत्रीयानाम् ॥ ॥ सत्रीगृह्यतिः गृहो गृहमेधी ॥ ॥ गृहस्थ
 यानाम् ॥ ॥ लिपिकरोऽक्षरगोऽक्षरवृत्तश्चलेखके ॥ ॥ आखिललोक ॥
 ॥ ॥ अर्धनीनोऽर्धगोऽर्धन्यः पांथः पथिक इत्यपि ॥ ॥ लसववत् ॥ ॥
 उपायनमुपग्रह्यमुपहारस्तथोपदा ॥ ॥ सौगाततयगु ॥ ॥ स्याद्योऽनुःका
 रहितः कृपाऽनुःसूरतः समाः ॥ ॥ कृपादुःख ॥ ॥ अयस्नातो मृतस्नातः ॥
 ॥ ॥ सिक्यामेदुहकः ॥ ॥ यरान्नः यरपिण्डादः ॥ ॥ जातेलमानाम् ॥ ॥
 लुब्धोऽभिलाषकः ॥ ॥ सृष्टः सप्तौलेनुयलेनुप्रो ॥ ॥ लेपिमानाम् ॥ ॥ ॥ ५ ॥

कुवादकुवरोसप्तौ ॥ ॥ दृष्टिग्राहकः ॥ ॥ जागस्तुको जागरिता ॥ ॥ जागरना
 याकः ॥ ॥ कश्यकशाहीताश्वः ॥ ॥ कुट्टनामाफिकको ॥ ॥ नृशंशोद्यानुकः कू
 रः ॥ ॥ मेवमातदोहमाके ॥ ॥ विशुनोदुर्जनः खलः ॥ ॥ दुर्जनमानाम् ॥ ॥ कर्णे
 जयः सूरकः स्यात् ॥ ॥ बुकितिलमानाम् ॥ ॥ वध्यः शीर्षदेद्यः ॥ ॥ स्यायजो
 ग्यः ॥ ॥ निकृतस्त्वनृजुः शठः ॥ ॥ कपूनीनुवा ॥ ॥ मनेरुतः प्रतिरुतः प्रतिवदो
 हतश्चसः ॥ ॥ मनसमयदुःख ॥ ॥ जडोऽनःसूर्यः ॥ ॥ सुखबुद्धिः ॥ ॥ नादिवा
 दोनादिकारः ॥ ॥ प्याखनसप्तैतकः ॥ ॥ निकृतः स्याद्विप्रकृतो विप्रलब्धुलुवंवि
 तः ॥ ॥ ठकरविमावपितिनाम् ॥ ॥ आयन्नः आयत्प्राप्तः ॥ ॥ दुःखजुवत् ॥ ॥

वर्तुलं त्रिस्तलं वृत्तं ॥ चाकललाक ॥ उच्चप्रांश्चूत्रतोऽदयोऽधुनासुगे ॥ ॥
 नाजाकयानाम ॥ दधितं वल्लभं प्रियं ॥ प्रेममानाम ॥ धृतं यवितं मेधं व ॥ ॥
 यवित्रयानाम ॥ कांदिरीको भयदुतः ॥ ग्याकला ॥ पीचीतं स्थूलं पीवरे ॥ ॥
 होतयानाम ॥ खंडः कीवः यलो न पुंसकं ॥ तपुंसकयानाम ॥ पूर्वजस्त्वग्रि
 जोऽग्रजः ॥ थकालि ॥ जघन्यजेस्यः कनिष्ठयवीयोऽवरजाऽनुजाः ॥ को
 कालि ॥ वर्षीयान् दशमी ज्ञायान् ॥ अघातं वराजुवत् ॥ वलवान्
 मांशलोऽसलः ॥ वलदुस ॥ शिशुत्वं शैशवं वाल्यं माणवकं ॥ प्रवाधा
 नाम ॥ धवः प्रियः पतिर्भर्ता ॥ प्रालोभयानाम ॥ समानोदर्यः सिद्धर्यः स

॥ ६ ॥

शब्दकोशानेवारीभाषासहित

गर्भः सहजाऽसमाः ॥ सहोदरकिजाः ॥ सगोत्रवांधवजतिबंधुत्वस्वजनाऽसमाः ॥
 स्वगोत्रदाजुकिजाः ॥ उद्यमोऽपमाने स्याद्वायुलिंगाऽसमस्तुल्यऽसदृशऽसदृशऽस
 दृक् साधारणऽसमानश्च स्फुरेत्तरयेदेत्वं प्रीतिः संकाशनीकाशप्रतिकारो
 यमादयः ॥ उथं वीर्यानाम ॥ पुष्टपुष्टोऽधितादग्धे ॥ कोपुंगू ॥
 संतापितस्तु संतप्यो धूयित धूयायितो च दूतश्च ॥ काकगु ॥ अन्वेष्टितं ग
 वेष्टितं अन्विष्टं मार्गितं मृगितं ॥ मालावस्त्वयगु ॥ त्यक्तं हितं विधुतं स
 पुष्टितं धृतं मुत्तुहं ॥ तोलनेगु ॥ वरिवसिते वरिवसितं उयासितं उपच

रितं च॥ ॥ सेवायाय गु॥ ॥ वातं वातं रक्षितं अवितं गोपायितं गुप्तं च॥
 ॥ ॥ रक्षायाय गु॥ ॥ लघुं प्रापुं वितं भावितं आसादितं च भूतं च॥ ॥
 प्राप्तिजु वगू॥ ॥ श्रुदांश्चाश्वरवर्गाश्च वृषलांश्च जघन्यजाः॥ ॥ श्रुदया
 नाम॥ ॥ तपस्वी तापसः पारिकांक्षी॥ ॥ तपस्याया क॥ ॥ पवित्रः प्रयतः
 पूतः॥ ॥ पवित्रया नाम॥ ॥ वातं संयमः मुनिः॥ ॥ ऋषिया नाम॥ ॥ उपवी
 तं वृषसूत्रं यज्ञसूत्रं॥ ॥ जोनां कोखाय गु॥ ॥ नौका नौ तरणि स्तरि उदुयं
 ॥ दुंगाया नाम॥ ॥ नौकादणुः क्षेपणी स्यात्॥ ॥ दुंगासखिवायाय गुकथि॥ ॥

भक्ष्यं भ्वाभ्याय गु॥ ॥ भोज्यं घ्याघ्याय गु॥ ॥ लेह्यं फेयाय गु
 गु॥ ॥ येयं॥ ॥ तोने गु॥ ॥ वोह्यं॥ ॥ वुवुष्यानाय गु॥ ॥ तित्त
 वायू॥ ॥ अमू पाउ॥ ॥ कटुं पातु॥ ॥ कषाय॥ ॥ फाकु॥ ॥
 मधुरं वाकु॥ ॥ लवणं विसवा॥ ॥ वारक कोदि॥ ॥ नीची कंब
 क अधां चरं॥ ॥ यतासि॥ ॥ उक्षीषं शिरोवस्त्रं॥ ॥ वेताल्लि॥ ॥
 वोहिका॥ ॥ लंफिय गु॥ ॥ मिथ्या वितथं अनृतं॥ ॥ फतरवा॥ ॥
 अनक्षरमवाच्यं स्यादाहृतं तु मृषार्थकं॥ ॥ मभिं गुरव हूय गु॥ ॥

आतयत्रं च॥ ॥ कुसा॥ ॥ उधानहो॥ ॥ लकां॥ ॥ पादुका॥ ॥ काया
 लकां॥ ॥ मुद्रिका अंगुलिका अंगुलभूषा॥ ॥ अंगूथानाम॥ ॥ बलम कंक
 णा॥ ॥ बुल्या॥ ॥ व्यजनं॥ ॥ घंटा॥ ॥ उच्चावचं नैकप्रेदः॥ ॥ अनेकपुका
 र॥ ॥ वापंशशरं सव्यं स्यात्॥ ॥ शरीरयाखव॥ ॥ अघसव्यं तु दक्षिणं॥ ॥
 शरीरयाजत्र॥ ॥ अजापुत्र वस्तु वलिः॥ ॥ दुग्धा॥ ॥ विदरः स्फुटं प्रिदा
 ॥ ॥ स्नानहोते॥ ॥ त्वक स कल वल्कले॥ ॥ सिमामारोला॥ ॥ सुरभि गो धे
 नु कामदा॥ ॥ सामानाम॥ ॥ लज्जा त्रया हु॥ ॥ लज्जायानाम॥ ॥ खातः श्रु

॥ ८ ॥

न्यरुदः॥ ॥ खादल्लुप्तमानवगु॥ ॥ चौरै^र कागारिकं^न सै^न दं स्युतस्कर मोषकाः॥
 प्रतिरोधि यरास्कं दिपाट्टवरं मलि मुवा॥ ॥ सुंयानाम॥ ॥ चौरोग वस्तु दधरक्षे
 सपकारं सुवेनुवाः॥ ॥ सुवारयानामाहिकः॥ ॥ आगलिका आन्धसिका सदा
 औदतिको गुणाः॥ ॥ सुवारयानाम॥ ॥ आदपिकः कान्दविको मक्षकार इ
 मे त्रिषु॥ ॥ मधिकर्मी॥ ॥ प्रतिमानं प्रतिविम्बं प्रतिप्रां प्रतियातना प्रति
 छायां प्रतिकृतिरं र्चिं प्रतिप्रतिनिधिः॥ ॥ प्रतिमायानाम॥ ॥ सुरगै^र लिपि
 या ह्याल प्रतिश्रुदरुणां तजो गन्धोत्तमं प्रतनै^र कादवर्मः प्रतिश्रुतां प्रदि

राकाशमयेन॥ ॥ **थेयानाम॥** ॥ द्योतकेष्वीति नुरंग नुरंगो लु नुरंग माः वा
 जिवाही र्वग स्वर्व हय सैध वं सप्रयः॥॥ ॥ **सलुयानाम॥** ॥ रिचो वैरिस
 यत्नारि दिषद्वे वागु हृदः॥ दिद्विषयारहिता मित्र दस्यु रात्रवशत्रवः॥ अ
 मिघानि यरा हराति प्रत्यर्थि परिघं धिनः॥ ॥ **शत्रुयानाम॥** ॥ अतिरिक्तः सप्र
 धिकेः अति अधिक॥ ॥ दुरुसंधिस्तु संहतः॥ ॥ **अतिरज्याकातु॥** ॥ परतंत्र
 पराधीनः परवान्ताथवानपि॥ ॥ सेवनधमाथे चोनेतालम॥ ॥ **अधीनो**
 निघ्न आयत्तोः स्वच्छंदो गृह्यकोप्यसौ॥ ॥ **थवमेथे मदुगे॥** ॥ **सात्युति**

ग्धस्तु मेदुरः॥ ॥ **रत्नानुयानाम॥** ॥ आश्रमेः स्त्री दिजात्यग्र जन्मभूदेव
 वादवाः विप्रश्च वास्रगो सोषद् कर्मयागादिभिर्मुक्तः॥ ॥ **वासरामानाम॥**
 ॥ ॥ विद्वान्विषयश्चिद् दोषज्ञः सत्सुधीः कोविदो बुधः धीमती श्रीज्ञः
 प्राज्ञः संख्यावान् यत्तुः कविः धीमान् स्तूरिः कृती कृषिर्लब्धवर्ण विच
 क्षणः॥ ॥ **यत्तुयानाम॥** ॥ दूरदर्शी दीर्घदर्शी श्रोत्रिय क्षान्दसौ
 समो॥ ॥ **वेदसर्ववासा॥** ॥ सभासदः सभास्तातः सभाः सामाजिका

श्रुते ॥ सभासवोऽविचारि ॥ ॥ त्यागो वि^{हृ}चितं दानं पुनस्तर्जने विसर्ज
 ने विआणनं वितरणं स्पर्शनं प्रतिवादनं प्रादेशनं निर्वचनं प्रयवर्जनं प्र^अ
 हतिः ॥ ॥ दानयात्राया ॥ ॥ धजिनी बाहिनी सेना घनता रती कनी च मू
 वस्तुथिनी वलं सेन्यं चक्रं चोदनी कं प्रस्त्रियाप ॥ ॥ लसकरयात्राया ॥ ॥
 पुङ्गवो धनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणं मृधं प्रास्कन्दनं संख्यं समीकं सां य
 रायिकां अस्त्रियां सपराः ॥ नौकरणाः कतहविग्रहो संघहातः प्रसंघातक

१०

विवाहोपयमो लभे ॥
 लि संस्मृतं संयुगाः अभ्यासदं सभाघातं संग्रामोऽभ्यागमो ह वाः ॥ ॥
 संग्रामयात्राया ॥ ॥ स्युर्गो वैशिकं आगंतु रिति धिनी गृहागते ॥ ॥ यादुनाद
 वृत्तिः ॥ ॥ पूजायामस्वाध्यायवितिः सधर्मा र्वाहृणाः सप्ताः ॥ ॥ पूजा
 यात्राया ॥ ॥ वरिवस्पातुं शुश्रूषापरिवर्त्तयिष्यं पातनं ॥ ॥ सेवायात्राया
 ॥ ॥ तथापरिणामोद्वाहो पर्ययाः पाणिधो दुनं ॥ ॥ विवाहयात्राया ॥ ॥
 विविक्तविजनं च नृणाः शलां कास्तथारहः ॥ रहं श्रौयां शुर्वो लिंगं रहस्यं तद्रूपे
 विष्णु ॥ ॥ रक्षायात्राया ॥ ॥ अष्टौ व्यायं कल्याणं देशरूपं सप्तभुसं ॥ ॥

निसाधयात्राया ॥

उक्षाभयोवतीबर्देअषभोवषभोवषः। अनद्वान्तसौरभेयोगोहृक्षां
 संहतिरैक्षकं॥ ॥ दोहवथां॥ ॥ माहेयीसौरभेयीगोहृक्षातातावभृगिणी
 अर्जुन्यच्यारोहिणीस्यादुत्तमागोषुनैविकी॥ ॥ मिडुसायाताम॥ ॥ मेता
 महीजलंपचांजनंवस्यामसिद्धयोः॥ ॥ मस्याताम॥ ॥ लाक्षा-तिक्षा
 वगगुषागृध्रसीवमसीमसी॥ ॥ लाक्षा-जतुग-तिक्षा-यूकांडं॥ गंडूषा
 जलादिनामुखपूरणवमसीयज्ञपात्रः प्रणीतं॥ मसीक-चासं-दीया॥ ॥

वातरोगः
 २० का

११

स्याद्यन्तासेवियर्यसोव्यन्ययश्चवियर्यये। पर्ययोऽतिक्रमस्तस्मि
 न्अतिपातउयान्ययः॥ ॥ उत्तानुवयाताम॥ ॥ उद्धेकमेल्कम
 उद्धेयताम॥
 यमहागः करभ-शिभु॥ ॥ मेकौर-भौर-गो-र्गा-पुमेववृक्षयसुडका॥ ॥ फई
 यानामा॥ ॥ ॥ ॥ सतर्हि-संपुती-दाती-मधुता-सांपुतंतथा॥ ॥ अ
 नंति-आवा॥ ॥ दीका-सतर्हि-इदाती-अधुता-संपुति-सांपुतं पंच
 कामस्मिन्कातेइत्यर्थः॥ ॥ उद्धेहर-गा-सतर्हिक्रियतेकार्यं-संपुन्य

सौ गृह्यति। इदानीं प्रसिद्धं वृत्तं चलावते पादधुना नवास्ते सांयुतं प्रति॥ ॥
 नृशब्दस्यैकवचनं नापुमांस इत्यादि पंचकं तु व्यक्तावधि प्रायेण प्रयुज्यते
 यथा पुंस्कोक्तिरिति॥ यथा॥ स्यादुत्तानशयादिं प्रासातयावस्त्रनंधयी॥
 स्युः पुमांसः पंचजनाः पुरुषा पुरुषानरः॥ ॥ बालसु स्यान्मातवको वयस्य
 कस्तूरिकाया प्रामोदः कर्पूरे मुखवासतः। वकुले स्यात्परिप्लुतश्चंपके सुरभि
 स्तथा॥ ॥ दर्पादात्मविषये मासं प्रावना स्यात्प्रार्थ्या विष्करां आहो पुरुषिका
 इत्युच्यते। अहं पुरुष इत्यहंकारवान् अहो पुरुषस्तद्रूप आहो पुरुषिका ए

कंयः परस्परमहं शक्तौ हं शक्त इत्यहंकारः सा अहमहमिका स्यात्॥ ॥ विनातार्थे। वसं
 देहे हरणं हार उच्यते। नानासंदेह हरणं व्यवहारः प्रकीर्तित इति कात्यायनः॥ ॥
 । अङ्गि उशतो येतं वासुतं तित उः स्मृतः॥ ॥ सलिंगा॥ ॥ संस्कार पूर्वं गृहणं
 स्यादुपाकरणं श्रुतेः। टीका- संस्कार पूर्वं श्रुते गृहणं उपाकरणं स्या
 त्॥ ॥ संन्यासवत्पत्रशेषु प्रातृ प्रायो रथवीरहा॥ ॥ टी संन्यास पूर्व के भो
 जनत्प्रागे प्रायः। अदंतः पुंति॥ ॥ बालताद्यत्रयो धर्मः पाशब्देन निगद्यते।
 तं खंडयंति ते तस्मात् पाखण्डसे त हेतुना॥ पाखंडस्तक्षणां॥ ॥

प्रभृतं प्रचुरं प्राज्यं मयं प्रवृत्तं लवृत्तं ॥ पुहृत् पुहृत् पुहृत् स्फारं भूमश्च भूरि
 व ॥ ॥ अया लं चानाम ॥ ॥ एवं प्रकारोपमं योरंगीकारे वधारणे ॥
 मृजावजिंस्त्रयगुणो व्यसंत्तं प्रगुणाकुलो- ॥ ॥ अंगं प्रतीको वयवो यद्य
 तोथकलेवरं गात्रं वयुः संहृतं शरीरं वर्ष्म विगृह्य कामो देहः स्त्री वयं सोऽस्त्रि
 यां मूर्तिस्तनुस्तनूः ॥ ॥ शरीरयानाम ॥ ॥ मृतार्थं तदहेदानं त्रिषु स्यादौर्द्धदेहि
 कं ॥ टीका- मरणादिनमारभ्य दशाहपर्यंतं पिंडादिदानं और्द्धदेहिकं स्यात् ॥
 समीयेति कदां सत्रं सत्रिकं सतीतं वत् ॥ प्रवेशाभ्यासं सविधं समर्पयं देवे

शवत् ॥ उयकं टीति काऽप्यर्णोऽप्यग्रा अय्यमित्तोऽय्यं ॥ समीघयानाम ॥
 टीका- यत्र वेगात्कोऽभ्येन अणोति न यश्च तितादृशी गतिरास्कंदितं ॥ १ तातुर्येण
 युक्ता सरल गति धोरितं २ मध्यम वेगेन चक्रवद् प्रमाणं रेवितं ३ कुत्सित स्थलादौ
 कुंचित स्यां वेचलनं वलितं ४ पूर्वाघरोन्नमनतः क्रमादोपरां पुतं ५ इति पंचगतिः

आस्कंदितं धोरितं कं रेवितं वलितं पुतं ॥ गतयोऽप्यं वधारं घोणानुषोथं मे
 स्त्रियां ॥ ॥ यदाति यत्तिय दगं यादातिक यदातयः ॥ यजश्च यदिकश्चाथ
 यादांतं यत्तिसंहतिः ॥ ॥ सिधाहीयानाम ॥ ॥ तूराणोऽखं जेतुं तिस्त्रिंशं वतुहा सीसं
 रिपूयः ॥ कोऽप्येको मरुत्तागुः करवालः कृपाणैव तं ॥ ॥ खद्रयानाम ॥ ॥

श्रुदावैश्ययोः सुतः करणः। सनुलेखनवृत्तिः॥ वैश्यायां ब्राह्मणात् जातः सुतः अंबुषः सनुचि
 श्रुदाविशो सुकरणोऽम्बुषे वैश्याद्विजन्मनोः। श्रुदाक्षत्रियगोमागधः क्षत्रि
 वि३ याविशोः॥ ४० कित्तावृत्तिः। श्रुदायां क्षत्रियात् जातः उग्रः सनुशस्त्रवृत्तिः। क्षत्रियां वै
 श्यात् जातो मागधः सनुराजादिसुतिपाठवृत्तिः॥

माहिष्योऽर्याक्षत्रिययोः क्षतार्या श्रुदयोः सुतः। ब्राह्मणां क्षत्रियात्सूतस्य वेदेहि
 कोविशः॥ ९ ४१ अर्यावैश्यावैश्यायां क्षत्रियात् जातो माहिष्यः। अस्य ज्योतिषं शाकु
 नं शास्त्रं स्वरशास्त्रं रज्जीविका अर्याक्षत्रियात्सयां श्रुदात् जातः क्षता तस्य वृत्तिः पार्थिविका
 दिः। क्षतारो ब्राह्मणां क्षत्रियात् जातः सूत इत्युच्यते तस्य गजवंधनप्रज्वालनां वाहनं कर्म सारथे
 रित्यादिजीवेका तस्यां ब्राह्मणां वैश्यात् जातो वेदेहकः वतुः सखिकला कर्म कोशस्थं वृत्तिः॥ ९

॥ १४ ॥

धोवदुपजः॥ फायाताम॥ ॥ मृगोथहरिणो न्यं कुं शारंगः पृषतो रुरुः॥ एराः
 शरणा पृष्ठश्च कुरंगश्चारुलोचनः॥ चलायाताम॥ ॥ उक्कुरः सारमेयः श्वाभि
 नवः श्रनकः श्रनः। भ्रसुलो भूर्भुवकलो भूर्भुगो रविजागरः॥ खिवायाताम॥ ॥
 मूषकश्चुषकः पिंगः आरु रुरुल कालवीः॥ कुयाताम॥ ॥ दीर्यकंठप्र
 स्वीजेया मूषिकाः न्याधु कुंदरी॥ ति कुयाताम॥ ॥ विडालो वृषदंशश्च मा
 र्जो रथविडालकः॥ सारावृषः सारवोक्ता माषी दादी प्रलोचनः॥ प्रौवायाता
 म॥ ॥ शृगालो जंबुकः कोटुः गोमापुर्जं वकी शिवा॥ भयको मृगधूर्तश्च शि

अयुवोन लभेत्सर्गमित्युक्तं च महर्षिभिः॥ यस्यां कदेशे तनयो तलोठ
 तिचवात्सकः॥ १॥ धिक् जन्मविफलं तस्य पिता माता वधातकी॥ पुत्रेण
 पूतदेहो यः पुत्रेणालं कृतो नरः॥ २॥ यस्तु पुत्रविहीनः स्यात्तस्य देहोति
 रर्थकः॥ सर्वदेहोऽप्यवित्रस्तु नरकंगच्छतिक्रवं॥ ३॥ सोमंतो नयनक
 थायामिमे श्लोकाः॥ ३॥ ॥ आयदर्थे धनं रक्षेत् श्रीमतामाय
 दः॥ कादाचित्कृपिनो देवतां च तं च विनश्यति॥ ४॥
 ऊ. नः॥

त्वाथमदुगं रूपधाय तं थुं छत्वा थगूवोगाधाय
 कृपादितक्षरां मानसोत्प्राप्ते॥ दारहीनं भवेत्तु कथो दारेणो केन वापिका
 अथात्वाथदुगं यथ ॥ धृताहागुपुष ॥ विद्वि २ जागूयुषः
 तैकदारपुकरिणी दीर्घाकारतु दीर्घिका॥ यास्याविधुततो यस्तुतडा
 गः परिकीर्तितः॥ दारं सोघानं टी वातुवर्यं अवस्थानं यस्मिन् देशे न वि
 धेते। तं मेहविषयं प्रादुर्गार्यावर्तप्रतः परं॥ ॥ साहसं तु दमो दराः जरिकात्ता
 गृध्रे र्यसोपेतलङ्गितो रिसोपे हस्त्यादि लोपेरपरगणो वा। प्रधभावजशत्वे च हरेकलोपे
 दुलोपदीर्घे च प्रवेदजर्घाभा गृध्र अप्रिकां क्षार्या यद्गुं किप्रधप्रपुह्यैकवचनं॥

सुमेरुपर्वतयापूर्वसः प्रदुवर्ष १
 सुमेरुपर्वतयादक्षिणसु भारतवर्ष २ किंपुरुष ३ हरिवर्ष ४
 सुमेरुपर्वतयापश्चिमसु केतुप्रातवर्ष ५
 सुमेरुपर्वतयाउत्तरसु रमाणवर्ष ६ हिरण्यप्रयवर्ष ७ कुरुवर्ष ८
 सुमेरुपर्वतयादधुतः थुगथासं इलावृतस्वणु हृत्तेनववर्ष
 मार्गशीर्षपौष हेमंतऋतु १ माघ फाल्गुण शिशिर ऋतु २ वैश्वेशाख वसंतऋतु ३
 ज्येष्ठ आषाढ ग्रीष्मऋतु ४ श्रावण भाद्रपद वर्षाऋतु ५ आश्विन कार्तिक शरत्ऋतु ६
 कलुषः पुंसिलेखन्यां शालोपाट्टरेविव इतिमेदिनीकोषः॥

प्रभापरां निर्वह रां नि कार रां विशार रां । प्रवासनं परासनं नि सृदनं नि हंस
 नं ॥ निर्वीसनं निर्वयनं निग्रथन प्रयासनं ॥ निस्तरु रां निरुननं क्षरां नं परिव
 र्जनं । निर्वीपरां विशसनं मार रां प्रतिघातनं उदासनं प्रमथन कथनो
 जासनानिच । आलं भयिंज विशरः घातो न्मथवधा अपि ॥ स्थाना
 यानाम ॥ ॥ व्रात्यः संस्कारहीनः स्यादस्वाध्यायो निराकृतिः ॥ धर्मध्वजा
 लिंगवृत्तिरवकीर्णीक्षतव्रतः ॥ व्रतभंगजुवरा ॥ दण्डदयातेजोनाम दुस्
 धात्यं यवंचगो धूसं मुजामाषाः कुलस्थकाः चतकाश्चेति विज्ञेयाः सप्रधान्यानिवे विदुः ॥ ॥

विशंकटं पृथुवृहत् विशालं पृथुलं महत् ॥ तत्र धनुः विस्तारयानाम् ॥
 द्वितीयो मात्रोत्तुथीपुंसेत्सर्वतेशकणागवः ॥ विकृतिधनुः ॥ प्राप्यंगस्य
 समासाद्यः लायसामर्थः स्यन्नरीणं श्रुतं तत्तु तं तलं जालः अत्रोजय
 न्यं वरमं मन्ययाश्चान्ययश्चिपं लिउने ॥ पूर्वप्रसावउच्चरो वस्करेशम
 लेशकृतं वीयानाम् ॥ ॥ यदृगृहं वातप्रदायकवो तेत तयागूयाल

स्तुता योर्गणिका प्रोक्ता प्रागधावंशसंशका वन्दितस्त्वमतु पज्ञा प्रस्तावसदृशोक्त
 यः ॥ १ ॥ कांजिकं व्रति यत्र पारया तिगुलि वी—